

Kraków, 29 listopada 2024 r.

**STANOWISKO
UNII METROPOLII POLSKICH im. PAWŁA ADAMOWICZA
W SPRAWIE PRZYSZŁOŚCI POLITYKI SPÓJNOŚCI**

Unia Metropolii Polskich z niepokojem przyjmuje doniesienia co do kształtu reformy polityki spójności na lata 2028-2034, zmierzającej w kierunku jej centralizacji zarówno na poziomie Komisji Europejskiej oraz Państw Członkowskich, czego konsekwencją ma być między innymi rezygnacja z wdrażania programów operacyjnych bezpośrednio zarządzanych przez władze samorządów województw.

Zauważamy, że Polska należy do państw członkowskich które w ostatnich latach najsprawniej osiągały cele budżetowe i merytoryczne określone programach polityki spójności. System wdrażania był konsekwentnie decentralizowany. W ramach Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2014-2020 ok. 41% środków dedykowanych Polsce było wdrażane poprzez regionalne programy operacyjne zarządzane przez władze regionalne. W perspektywie finansowej na lata 2021-2027 ten udział w ogólnej puli wzrósł i wynosi ok 44%, co daje ok. 33,5 mld euro. Ponadto, obecnie w Polsce w szerokim zakresie wykorzystywany jest instrument zintegrowanych inwestycji terytorialnych, w którym kluczową rolę odgrywają miejskie obszary funkcjonalne i ich władze samorządowe. Powołano 95 związków ZIT i dedykowano im łącznie alokację w wysokości blisko 4,5 mld euro.

To samorzady województw oraz podmioty reprezentujące miejskie obszary funkcjonalne posiadają największą wiedzę o potencjałach i potrzebach rozwojowych poszczególnych terytoriów oraz są w stanie angażować w procesy rozwojowe wszystkich kluczowych interesariuszy. Nie bez powodu w polskim prawodawstwie zostały wskazane jako odpowiedzialne za przygotowanie kluczowych dla regionów dokumentów strategicznych (strategie rozwoju województw, strategie rozwoju ponadlokalnego). Naturalną konsekwencją powyższego powinno być zagwarantowanie władzom regionalnym i związkom metropolitalnym udziału w programowaniu i wdrażaniu polityki spójności na poziomie nie mniejszym niż dotychczas.

Dotychczasowe rozwiązania wpisują się bezpośrednio w ujętą w Konstytucji RP zasadę pomocniczości, jak również promowaną przez KE ideę wielopoziomowego zarządzania. Swoiste odwrócenie logiki budowania i realizacji założeń polityki spójności nie pozwoli na wykorzystanie budowanych przez wiele lat doświadczeń współpracy pomiędzy ośrodkami rządowymi, regionalnymi i metropolitalnymi. Wskazane linie współpracy wymagają dalszego wzmocnienia – szczególnie na styku z ośrodkami metropolitalnymi (choćby z uwagi na postępujące procesy metropolizacji).

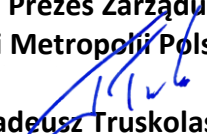
Powyższe argumenty świadczą o potencjale regionów i miast wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Zapowiedzi reformy, której charakter można uznać jako etatystyczny, spowoduje utratę tego potencjału.

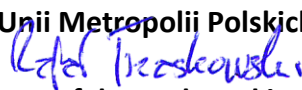
Centralizacja i rezygnacja z tworzenia programów regionalnych zarządzanych lub współzarządzanych przez władze regionalne może prowadzić do:

- zmniejszenia i tak niewystarczającej roli władz regionalnych i miejskich w programowaniu Wieloletnich Ram Finansowych, a tym samym niedostosowania wsparcia do potrzeb poszczególnych krajów i regionów;
- zmniejszenia zakresu wsparcia dla miast i regionów, a tym samym zmniejszenia dynamiki ich rozwoju;
- zmniejszenia odporności systemu wdrażania na uwarunkowania polityczne. W sytuacji, konfliktu politycznego pomiędzy władzami centralnymi a samorządowymi może prowadzić do znacznego ograniczenia władzom lokalnym dostępu do środków polityki spójności;
- osłabienia roli miast i regionów, utraty ich potencjału administracyjnego i merytorycznego, który w dużej mierze powstał w efekcie współprowadzenia polityki rozwoju z wykorzystaniem środków UE.

Biorąc powyższe pod uwagę Unia Metropolii Polskich postuluje o:

- utrzymanie po 2027 r. zasad wdrażania funduszy UE z zachowaniem zasady pomocniczości i wielopoziomowego zarządzania;
- dalsze powierzanie wdrażania wydzielonej części środków polityki spójności władzom regionalnym – na poziomie nie niższym niż dotychczas;
- utrzymanie instrumentów terytorialnych, w szczególności zintegrowanych inwestycji terytorialnych;
- wzmocnienie współpracy pomiędzy władzami samorządów województw a podmiotami reprezentującymi miejskie obszary funkcjonalne oraz angażowanie ich na etapie programowania oraz wdrażania.

**Prezes Zarządu
Unii Metropolii Polskich**

Tadeusz Truskolaski
Prezydent Miasta Białegostoku

**Przewodniczący Rady
Unii Metropolii Polskich**

Rafał Trzaskowski
Prezydent M. St. Warszawy